

Cursus jongveeopfok speciaal voor vrouwen

'Vrouwen zijn echt beter in opfokken van kalveren'

Vrouwen zijn beter in het verzorgen van jongvee dan mannen. Reden voor Van Stad tot Wad dierenartsen om speciaal voor agrarische vrouwen een cursus jongveeopfok te geven, zodat ze zich er met nog meer kennis en kunde op kunnen toeleppen. „Vrouwen zijn geduldiger en nauwkeuriger in de opfok”, luidt de unanieme mening van vrouwen op de cursus in het Groningse Kantens.

Van Stad tot Wad dierenartsen organiseert de cursus in samenwerking met de Jonge Agrarische Vrouwen, LTO Vrouw & Bedrijf, Agrifirm en Hendrix UTD. De behoefte aan een speciale cursus jongveeopfok voor vrouwen blijkt groot. Voor de vier avonden hebben zich zestig tot zeventig vrouwen opgegeven. Elke cursus wordt op een melkveebedrijf van één van de deelnemers gehouden. In Kantens, op het bedrijf van Dia Bijsterveld-Geerds, hebben zich deze avond zo'n twaalf vrouwen verzameld.

De gezondheid van jongvee is bij vrouwen gemiddeld beter af dan bij mannen. Dat is niet zomaar bedacht als leuke one-liner, zegt cursusleidster Maaïke van den Berg, dierenarts bij Van Stad tot Wad. „We baseren ons hierbij op wetenschappelijk onderzoek.” Daarom zijn het ook juist de vrouwen die de kennis en kunde moeten hebben. Dat vergroot het zelfvertrouwen. Maaïke: „Veel vrouwen nemen de zorg van jongvee voor hun rekening, maar we zien regelmatig dat ze twijfelen over hun eigen kennis. Ze

onderschatten dan hun rol op het bedrijf. Jongvee-opfok is heel belangrijk. Met de juiste kennis kunnen ze wel de basis leggen voor een goede melkproductie.”

Meer geduld

Wetenschappelijk onderzoek of niet, delen de aanwezige vrouwen die mening? Zijn vrouwen beter? „Ja”, zegt Dia Bijsterveld-Geerds resoluut. In Kantens runt ze samen met haar man een melkveebedrijf met ongeveer

„Weggoimelk is uit den boze, want daar kan penicilline in zitten en de bacteriën van een zieke koe. Geef dit niet aan de kalveren”, vertelt rundveeadviseur Madeleine van Hemmen (rechts) aan de vrouwen.

honderd melk- en kalkkoeien. „Ik doe hier het jongvee en dat geef ik moeilijk uit handen. Ik doe het beter en vertrouw niemand. En als mijn man het jongvee verzorgt, doet hij het op dezelfde manier als ik.”

Dia heeft het duidelijk in de vingers. De kalveren staan ten eerste apart van de melkkoeien en er zijn ook drie verschillende afdelingen. De kalveren hebben een glanzende vacht en blaken stuk voor stuk van gezondheid.

„Of vrouwen per definitie beter zijn dan mannen, vind ik moeilijk te zeggen”, nuanceert Marijke van de Belt, die in Appingedam een melkveehouderij heeft met 150 melkkoeien. Ook zij is verantwoordelijk is voor de jongveeopfok. „Vrouwen hebben wel meer geduld en werken secuurder. Als vrouwen het beter doen, is dat een stimulans voor andere vrouwen.”

Marjolein van Rooijen deelt de mening van Dia en Marijke. Zij heeft in Overschild een melkveebedrijf met 150 melkkoeien en is eveneens verantwoordelijk voor de kalveren. „Ik denk dat wij er meer tijd voor nemen. Voor de man is de opfok al snel een sluitpost. Ik begin 's ochtends meteen met de kalveren, terwijl hij eerst nog andere werkzaamheden doet. Ik denk ook dat wij praktischer, netter en zorgzamer zijn. Ik vind het geweldig om een ziek kalf weer beter te maken. En als het allemaal goed loopt, ben ik trots.”

Dora Jensma heeft in Uithuizermeeden een melkveebedrijf met 100 melkkoeien. Zij heeft een baan buiten het bedrijf en is niet de hoofdverantwoordelijke voor de kalveren. „Vroeger wel, maar nu hebben we een kalverdrinkautomaat. Ik heb het van mijn schoonmoeder geleerd. Zij was heel precies en de heren vonden dat onzin. Ze had echter nooit diarree bij de kalveren. Ik doe het op haar manier. Ik vind het heel ontspannen om na het werk de kalveren te verzorgen. Daar geniet ik van.”

Kalvergezondheid

De cursus is vooral bedoeld om de nodige kennis te verspreiden over hoe je kalveren gezond houdt. „Diergezondheid bestaat uit twee aspecten”, legt Maaïke uit. „Weerstand en infectiedruk. Ziekten, voeding en stress beïnvloeden de weerstand. Hygiëne en klimaat bepalen de infectiedruk. Je hebt dus veel zelf in de hand.”

De meest kritieke periodes van een kalf zijn de eerste biestperiode, de periode tot drie weken

leeftijd; gevolgd door de periode dat het kalf langzaam van het gebruik van één maag naar vier magen gaat en daarna het spenen. „Een kalf wordt met blanco weerstand geboren en hoe sneller het biest krijgt, hoe beter.” De eerste twee dagen is biest essentieel, omdat een kalf passieve immuniteit krijgt via de biest. Naarmate de tijd vordert, vermindert het aantal antilichamen in de biest. Dan volgt de kritieke periode waarin het kalf zelfstandig een immuniteit moet opbouwen. „Die periode ligt tussen de twee tot vier weken. Voeding en hygiëne zijn belangrijk.”

Darmdoorlaatbaarheid

De biest moet snel na de geboorte gegeven worden. Maaïke: „Zodra het kalf geboren is, is de darm volledig doorlaatbaar voor antilichamen. De doorlaatbaarheid neemt echter snel af. Na 24 uur is de darm grotendeels gesloten voor de grote eiwitten van de antilichamen. Hoe snel geven jullie biest?” De meesten blijken de biest snel te geven, in ieder geval binnen zes uur. „Hoeveel van jullie melken de hele koe uit?”, vraagt Maaïke. Dia antwoordt dat zij de hele koe uitmelkt. Maaïke: „Snel uitmelken betekent betere biest. De koe produceert namelijk continu melk waardoor de concentratie antilichamen daalt. Hoe langer je wacht, hoe lager de kwaliteit van de biest. De eerste biest is vloeibaar goud.”

De behoefte van het kalf ligt tussen de 150 tot 200 gram antilichamen. Met een biestmeter is precies te bepalen hoeveel antistoffen er in de biest zitten. Goede biest bevat ongeveer 50 gram antilichamen per liter; dat betekent dat er drie liter biest aan het kalf gegeven moet worden. Mindere kwaliteit biest bevat 25 gram per liter en dat betekent een biestgift van zes liter.

Slokdarmsleufreflex

De vertering verplaatst zich uiteindelijk van de lebmaag naar de pens. De lebmaag heeft bij een kalf een belangrijke functie, legt Madeleine van Hemmen uit. Zij is adviseur van Hendrix UTD. „De melk wordt in de lebmaag verteerd en in de darmen opgenomen. Als de melk direct in de pens terecht komt, gaat deze rotten en zorgt dit voor diarree.” Hoe zorg je dat de melk eerst in de lebmaag komt? Dat bereik je volgens Madeleine door het stimuleren van het slokdarmsleufreflex. „Dat is een geultje dat van de slokdarm via

de andere magen naar de lebmaag gaat. Die reflex stimuleer je door de zuigreflex van kalveren te activeren en melk op de juiste temperatuur van 40 graden te verstrekken. Het beste is dus altijd een speenemmer te gebruiken. Een goede biestconcentratie en voldoende melkpoeder zijn ook noodzakelijk voor de reflex.”

Na de biest moet het kalf over op koemelk of kunstmelk. Koemelk heeft het nadeel dat de samenstelling wisselend is en dat je ziektes kunt overbrengen. Kunstmelk is gemakkelijk, beter doseerbaar en er zitten ▶

Copyright foto

Dia Bijsterveld-Geerds:

„Ik doe hier het jongvee en daar komt niemand aan.”

Dora Jensma:

„Ik heb het van mijn schoonmoeder geleerd, die was heel precies.”

Marijke van de Belt:

„Als vrouwen het beter doen, dan is dat een stimulans voor andere vrouwen.”

Marjolein van Rooijen:

„Voor de man is de opfok al snel een sluitpost.”

Dierenarts Maaïke van den Berg legt uit hoe de immuniteit van een kalf verloopt met de kritieke periodes.

Copyright foto

meer vitaminen en mineralen in. Madeleine: „Je hebt twee soorten kunstmelk: met mager melkpoeder en zonder mager melkpoeder. Het grote voordeel van kunstmelk met mager melkpoeder is dat het veiliger is voor het kalf, omdat het stremt in de lebmaag. Als de weerstand laag is en de infectiedruk hoog, dan is kunstmelk met mager melkpoeder beter. Het is duurder, maar door betere resultaten verdien je dit snel terug.“ Weggooiemelk is uit den boze, want daar kan penicilline in zitten en de bacteriën van een zieke koe. Geef dit niet aan de kalveren, luidt het strikte advies van Madeleine.

Hoogpolig tapijt

De pens van het kalf moet bij geboorte nog ontwikkeld worden. Dit is essentieel. Kalverbrok, water en in mindere mate ruwvoer zijn voor die ontwikkeling de hoofdingrediënten. Madeleine: „Als een kalf geboren wordt, is het pensoppervlak van binnen glad. Dit moet een hoogpolig tapijt worden met papillen, zodat de opname van voedingsstoffen voor de uiteindelijke melkproductie optimaal verloopt. Als je het kalf slecht voert, is de dichtheid en de lengte van de papillen minder. Met goed kalvervoer leg je uiteindelijk de basis voor een efficiënt producerende vaars. Dat betekent smakelijk ruwvoer en kalverbrokken, want in deze brokken zitten gemakkelijk verteerbare koolhydraten en de juiste vitaminen en mineralen. Je moet de krachtvoergift

langzaam opvoeren. Er is een groot verschil tussen 'vreten geven' en voeren. Als kalveren 1,5 tot 2 kilogram krachtvoer opnemen, kunnen ze langzaam gespeend worden.“ De vrouwen krijgen een rondleiding langs de kalveren op het bedrijf van Dia. Na afloop wacht hen een verrassing. Maaïke heeft volgroeide magen van een koe en kalfje uitgesteld op een tafel. Maaïke laat de verschillende magen en de pens aan de vrouwen zien. Ze zijn onder de indruk. Nu kunnen de vrouwen met eigen ogen zien hoe fragiel de ingewanden van een kalfje zijn en hoe deze er bij een volgroeide vaars uit moeten zien. Het laat de vrouwen beseffen hoe belangrijk goed voer voor een kalf is. „Dit is het rendement op jullie bedrijven“, zegt Madeleine.

„Heel bijzonder om dit te zien“, zegt Marjolein. Marijke reageert: „Je ziet nu waar de melk terecht komt; in de lebmaag. Het lijkt heel anders dan je denkt.“ Ook Dia had nog nooit de maag van een kalf gezien. „Wat ik interessant vind, is de specifieke uitleg over de magen en de verteerbaarheid“, zegt Marijke. „Hoe een kalf een koe wordt.“ Ook Marjolein vond die uitleg verhelderend.

Juiste regels

Voor sommigen is de cursus vooral een opfrisbeurt van kennis. Dia: „Het bevestigt de dingen die ik al doe en dat is altijd goed.“ „Mijn schoonmoeder heeft het dus altijd goed gedaan en ik heb het goed

geleerd“, zegt Dora. „Wat ik niet wist, was de doorlaatbaarheid van de darm als het kalf geboren wordt.“ Marjolein wil nu toch eens kijken welk melkpoeder zij aan de kalveren heeft. „Ik ga thuis meteen checken. Als er geen mager melkpoeder in zit, ga ik dat vanaf nu wel gebruiken om te sturen. Ik heb ooit eens wat anders gebruikt, maar dat werkte niet. De kalveren waren van streek.“ „Dan heb je hoogstwaarschijnlijk nu mager melkpoeder“, reageert Marijke. Zijn er nog zaken die de vrouwen naar aanleiding van de cursus gaan veranderen? „Ik ga de biest wel wat vaker op de eerste dag aan het kalf geven“, zegt Dora. Marijke antwoordt: „In grote lijnen hanteer ik de juiste regels.“ Marjolein wil kijken of het mogelijk is om iets aan de huisvesting te doen: „Dat is af en toe een probleem, want er is te weinig ruimte.“ Dia: „Ik heb kisten met wietjes en dat werkt goed.“ Dora vindt de rijdende kisten ook ideaal: „Je kunt ze binnen en buiten neerzetten en ze tochten niet.“ Marjolein gaat wellicht een grote iglo voor de stierkalfjes aanschaffen. „Die zijn gemakkelijk met een shovel schoon te maken, maar het moet allemaal wel op het bedrijf kunnen. Verder ga ik naar aanleiding van deze cursus alles nog scherper doen. Wellicht ga ik er 's nachts toch uit om het kalf snel de eerste biest te geven. Hoe sneller hoe beter.“ Ook de anderen besluiten de jongveeopfok scherper en beter te doen, nu ze nog beter weten hoe belangrijk een goede opfok is. Kennis is kunde en kunde vertaalt zich in meer rendement. ■

Copyright foto

De pens van een pasgeboren kalfje is fragiel en heeft nog geen papillen. Die moeten door kalverbrok en ruwvoer ontwikkeld worden.

Copyright foto

De pens van een vaars. Uiteindelijk moet de pens van een glad oppervlak naar een hoogpolig tapijt veranderen, met veel en vooral lange papillen voor een optimale melkproductie.